

Raadkamer rechtbank Den Haag

Zitting 7 september 2007 om 9.30 uur

Parketnummer 09/750006-06

PLEITAANTEKENINGEN

mr. V.L. Koppe

in de zaak

JOSE MARIA SISON

thans verblijvend in PI Haaglanden, Locatie
Scheveningen te Den Haag

---

1. De vordering van de officier van justitie moet in eerste instantie worden afgewezen omdat de ernstige bezwaren ontbreken. En verder ontbreken voor het voortduren van de voorlopige hechtenis hoe dan ook de gronden. Mocht u deze verweren verwerpen, dan verzoek ik u in ieder geval de voorlopige hechtenis van Sison te schorsen.

Context

2. Voor een goed begrip van deze zaak en ook van de vordering van de officier van justitie is het noodzakelijk heel in het kort stil te staan bij de achtergronden.
3. In januari 2005 hebben de Filippijnse autoriteiten, zo blijkt uit het dossier, Nederland bezocht in een poging ons ervan te overtuigen dat Sison diende te worden uitgeleverd. Bij die gelegenheid overhandigde de Minister van Buitenlandse Zaken van de Filippijnen een dik pakket met documenten. Omdat wij met de Filippijnen geen uitleveringsrelatie onderhouden, daarvoor boezemt het land ons toch te weinig of misschien wel geen enkel vertrouwen in, werd al snel besloten, zo maak ik op uit de stukken, om dan maar de strafvervolgning over te nemen.

4. Van belang is te constateren dat zonder dit Filippijnse ‘uitleveringsverzoek’ Sison in Nederland nooit voorwerp van een strafrechtelijk onderzoek zou zijn geweest.
5. Met betrekking tot de vervolging dient verder te worden opgemerkt dat hier niet sprake is van *overname* van strafrechtvervolging, althans niet in letterlijke zin, omdat de Filippijnse autoriteiten na de ‘overdracht’ Sison gewoon verder hebben vervolgd voor precies dezelfde feiten waarvoor hij zich nu in voorlopige hechtenis bevindt: de vermeende moord op Kintanar, Tabara en Ong.
6. Bij de voorgeleiding is een kopie overgelegd van een uitspraak van de *Supreme Court* in Manilla, van 2 juli 2007, waaruit blijkt dat justitie in de Filippijnen is doorgegaan met het vervolgen van onder anderen Sison en ook dat de *Supreme Court* uiteindelijk besloten heeft de zaak te ‘seponeren’. Ik leg opnieuw een kopie over van die uitspraak van de *Supreme Court* en ook een kopie van de oorspronkelijke tenlastelegging (**producties 1 en 2**).
7. Van belang is vooral de motivering van de *Supreme Court*, die allereerst stelt dat er onvoldoende bewijs is om de vervolging voort te zetten (het Filippijnse equivalent van het ontbreken van de ernstige bezwaren) en bovendien opmerkt dat de vervolging van Sison en de andere verdachten politiek gemotiveerd is en dat ook om die reden verdere vervolging van Sison uitgesloten is.
8. U zult begrijpen dat justitie op de Filippijnen met enig genoegen heeft geconstateerd dat Sison nu in Nederland is opgesloten, voor feiten waarvoor hij op de Filippijnen niet meer kan worden vervolgd. Sisons vervolging in Nederland is dus op zijn minst controversieel, al was het maar omdat veel van het bewijsmateriaal dat door de *Supreme Court* in Manilla ter zijde is geschoven, opnieuw opduikt in de Nederlandse strafzaak.
9. Bij de inhoudelijke behandeling van de zaak zullen wij uitgebreid terugkomen op de bijzondere achtergronden van de zaak, zoals zojuist in het kort geschetst. Er kleven in ieder geval een paar fundamentele haken en ogen aan de vervolging in Nederland, een

feit dat bij het beoordelen van de vraag of de voorlopige hechtenis zou moeten voortduren mijns inziens niet uit het oog mag worden verloren.

Ernstige bezwaren

10. Dat brengt mij nu bij de ernstige bezwaren; ons inziens ontbreken deze volledig.
11. Sison bevindt zich in voorlopige hechtenis voor het medeplegen, danwel uitlokken van drie moorden. Dat het voor justitie bijzonder lastig zal worden de ten laste gelegde feiten te bewijzen is naar mijn idee evident, al was het maar omdat Sison zich al twintig jaar in Nederland bevindt en de vermeende moorden aan de andere kant van de wereld, op de Filippijnen, zouden zijn gepleegd.
12. Voor zowel medeplegen als uitlokken is - kort gezegd - vereist dat Sison iets gedaan heeft ter bevordering van de vermeende moorden.
13. Voor medeplegen is, zoals u ongetwijfeld weet, bewuste samenwerking en een gezamenlijke uitvoering vereist. En voor uitlokking, de deelnemingsvorm waarop justitie blijkens het uitgebrachte persbericht vooral vertrouwt, kan een verdachte alleen worden veroordeeld als wordt bewezen dat hij gebruik heeft gemaakt van één van de in art. 47 Sr. limitatief opgesomde uitlokkingsmiddelen. Daarnaast zal ook moeten worden bewezen dat sprake is van opzet; opzet op het uitlokken en opzet op alle bestanddelen van het uitgelokte delict.
14. Bij zorgvuldig lezen van het dossier valt op dat - nog los van de vraag van de betrouwbaarheid van al deze door de Filippijnse autoriteiten aangedragen getuigen - er geen enkel bewijs is van enig strafrechtelijk relevant handelen bij Sison. Er is, anders gezegd, geen enkel bewijs van bewuste samenwerking tussen Sison en de personen die de moorden op Kintanar, Tabara en Ong zouden hebben gepleegd; en er is ook geen enkel bewijs dat Sison gebruik zou hebben gemaakt van één van de voor een veroordeling voor uitlokking noodzakelijke uitlokkingsmiddelen, om over het vereiste opzet verder maar te zwijgen.

15. Zelfs als we er vanuit gaan dat alle getuigen de waarheid spreken, dat alle verklaringen betrouwbaar zijn en dus voor het bewijs mogen worden gebruikt, dan nog komen wij niet verder dan de constatering dat Sison in het verleden mogelijk gebruik heeft gemaakt van het pseudoniem Armando Liwanag en dat hij tot 1992, 1993 wellicht een vooraarstaande rol heeft gespeeld in het centraal comité van de communistische partij van de Filippijnen. Voor de noodzakelijke ernstige bezwaren is deze constatering echter volstrekt onvoldoende.
16. Van enige *concrete* betrokkenheid van Sison bij de vermeende moorden van Kintanar en Tabara, in welke deelnemingsvorm dan ook, ontbreekt in dit dossier namelijk ieder bewijs.
17. Heel in het kort kan de stelling van justitie als volgt worden samengevat: Sison is in de ogen van justitie strafrechtelijk verantwoordelijk voor de dood van Kintanar en Tabara omdat hij aan het hoofd staat of stond van de communistische partij die verantwoordelijk is voor hun dood, ook als niet duidelijk is wanneer en door wie precies de opdracht daartoe gegeven zou zijn.
18. Het hele dossier ademt in feite de geest van art. 51 Sr. Als vermeende leider van de communistische partij van de Filippijnen moet Sison, zo maken wij op uit het dossier, verantwoordelijk worden geacht voor alles wat door leden van die partij of in naam van die partij is gebeurd. In feite wordt hem verweten dat hij de noodzakelijke maatregelen achterwege heeft gelaten om te voorkomen dat Kintanar en Tabara zouden worden vermoord, terwijl hij bevoegd was tot ingrijpen en daartoe redelijkerwijs gehouden.
19. Sison wordt vervolgd en bevindt zich nu voorlopige hechtenis, uitsluitend en alleen vanwege zijn vermeende *functie* binnen de communistische partij van de Filippijnen, niet omdat er bewijs is van enige concrete betrokkenheid bij de ten laste gelegde feiten. Hij wordt dus klaarblijkelijk beschouwd als functioneel dader en niet zozeer als medepleger of uitlokker.

20. Omdat de communistische partij van de Filippijnen en het nationaal volksleger geen rechtspersonen zijn in de zin van art. 51 Sr. en dat artikel overigens ook niet ten laste is gelegd, dient de vordering van de officier van justitie te worden afgewezen. De ernstige bezwaren voor de ten laste gelegde feiten ontbreken.

Gronden

21. Als gronden voor de voorlopige hechtenis zijn aangevoerd: het vluchtgevaar, de twaalfjaarsgrond, de kans op herhaling en tot slot onderzoeksbelang. Ik zal deze één voor één kort behandelen.
22. Met de onderbouwing van het vluchtgevaar heeft Sison buitengewoon veel moeite. Sison bevindt zich al twintig jaar in Nederland in een juridisch vacuüm, dat u wellicht bekend is. Hij was de eerste vluchteling die de zogenaamde Sison-status verleend werd, waarbij aan de ene kant geen asiel wordt toegekend en aan de andere kant de betrokkene ook niet kan worden uitgezet omdat een schending van art. 3 EVRM dreigt. Sison kan niet worden uitgezet, zoals onlangs ook weer door de Nederlandse overheid is erkend. Ik leg over als productie een korte brief die ik ontving van de asieladvocaat van Sison, met daarin een uitleg van de bijzondere status die Sison al twintig jaar heeft (**productie 3**).
23. Kortom: gevaar voor vlucht is niet aanwezig, om de eenvoudige reden dat het alternatief, een mogelijke schending van art. 3 EVRM, altijd erger is dan de straf die hem eventueel in Nederland wacht.
24. Ik neem aan dat ik niet uitgebreid hoeft stil te staan bij de recente jurisprudentie van het EHRM over onze twaalfjaarsgrond. Uitgangspunt is dat een verdachte, hangende de berechting, in vrijheid het proces moet kunnen afwachten. Van een geschokte rechtsorde mag alleen worden gesproken als er concrete aanwijzingen zijn dat de vrijlating van de verdachte daadwerkelijk tot verstoring van de openbare orde zal leiden (*zie ook* Hoge Raad, 21 maart 2006, NJ 2006, 246).
25. Het gaat hier niet om recente feiten, het gaat om moorden die in 2003 en 2004 zouden zijn gepleegd, die in Nederland – en dat is belangrijker - nooit tot enige beroering hebben

geleid. Enigszins gechargeerd zou ik wel durven stellen dat niemand in Nederland ooit een nacht heeft wakker gelegen van de dood van of de moord op Kintanar en Tabara. Om dezelfde reden zal vrijlating van Sison in Nederland natuurlijk niet tot enige verstoring van de openbare orde leiden; concrete aanwijzingen daartoe ontbreken volledig.

26. Voor alle duidelijkheid: Sison erkent dat zijn vrijlating op de Filippijnen wellicht tot commotie zal leiden. Los van het feit dat ook hiervoor geen concrete aanwijzingen zijn aangevoerd, denk ik niet dat dit een overweging kan zijn bij het verlengen van de voorlopige hechtenis. Het gaat in dit kader namelijk niet om de openbare orde op de Filippijnen, maar om die in Nederland.

27. Ook met de onderbouwing van de aangevoerde recidivegrond heeft Sison grote problemen.

28. Als ik het goed begrijp acht de rechter-commissaris en in zijn verlengde ongetwijfeld ook de officier van justitie de kans op herhaling aanwezig, omdat Sison de feiten zou hebben gepleegd

“middels een goed georganiseerde partijstructuur, waarvan kan worden aangenomen dat deze structuur thans nog in werking is en wederom werkzaam kan zijn in de Filippijnen en mogelijk ook in Nederland en uit die werking mogelijk ook nieuwe strafbare feiten kunnen voortvloeien”.

In deze overweging tel ik twee keertje het woordje “kan”, één keer “kunnen” en verder twee keer het woord “mogelijk”. De rechter-commissaris houdt hier wel heel erg veel slagen om de arm en ik denk dan ook niet dat hier gesproken kan worden van *concrete* aanwijzingen of omstandigheden; het gaat hier in feiten om niets meer dan speculatie.

29. Tot slot het onderzoeksbelang. Gesteld wordt dat Sison, via of vanuit de door hem beweerdelijk geleide “structuur”, in kan grijpen in het lopende politieonderzoek en dat ook zou kunnen “bemoeilijken”. Ook deze overweging heeft de wenkbrauwen van Sison doen fronsen.

30. Allereerst moeten we constateren dat er door de politie al veel werk is verricht, er wordt al meer dan anderhalf jaar in Nederland en vooral ook op Filippijnen onderzoek gedaan. Het is Sison onduidelijk welk onderzoek hij nu nog zou kunnen frustreren. Welke getuigen moeten in deze zaak nu nog gehoord worden? En hoe zou Sison het vernoor van deze getuigen nu moeten bemoeilijken?
31. Uit het dossier leid ik af dat alle belangrijke getuigen zich op de Filippijnen bevinden en ook dat deze veelal kunnen rekenen op de bescherming van het Filippijnse leger of de Filippijnse inlichtingendiensten. Opvallend is dat zo goed als alle getuigen gehoord worden op een Amerikaanse luchtmachtbasis of de Amerikaanse ambassade, toch niet de plekken waar Sison geacht kan worden grote invloed te kunnen uitoefenen, zelfs niet middels de al eerder genoemde structuur waarvan hij deel zou uitmaken.
32. Sison heeft geen flauw idee welke getuigen justitie nog zou willen horen. Omdat hij niet weet wie dat zijn kan hij hun verklaringen ook niet beïnvloeden, en als hij het zou kunnen, dan realiseert hij zich heel goed dat hij dat niet moet doen, omdat dat dat zijn strafzaak uiteindelijk alleen maar nadelig zou kunnen beïnvloeden.
33. Tot slot ongetwijfeld ten overvloede: dat politie de in beslag genomen bescheiden en goederen nog moet onderzoeken, kan natuurlijk nooit een reden zijn om op grond van het onderzoeksbelang de voorlopige hechtenis te doen voortduren.
34. Kortom: ook de gronden voor het voortduren van de voorlopige hechtenis ontbreken, het verzoek is dus ook om deze reden de vordering van de officier van justitie af te wijzen.

Schorsing

35. Mocht uw rechtbank niet tot onmiddellijke afwijzing van de vordering willen overgaan, dan verzoek ik u subsidiair in ieder geval de voorlopige hechtenis van Sison te schorsen.
36. De gezondheid van Sison is buitengewoon broos. Sison gaat gebukt onder een groot aantal kwalen, wat gezien zijn gevorderde leeftijd geen verrassing mag zijn. Ter

gelegenheid van het verhoor bij de inbewaringstelling is een kopie overgelegd van een door de huisarts van Sison geschreven medische verklaring. Omdat de verdediging niet duidelijk is dat u deze verklaring kent leg ik deze vandaag veiligheidshalve opnieuw over **(productie 4)**.

37. Sison weet en begrijpt natuurlijk dat in het huis van bewaring ook medische zorg voorhanden is, hoewel de praktijk leert dat de medische zorg binnen de muren van het huis van bewaring altijd schaarser is dan daarbuiten. Het probleem hier is dat juist detentie voor Sison een onvoorspelbare risicofactor is. Zelfs goede medische zorg kan niet voorkomen dat de medische toestand van Sison verder zal verslechteren.
38. Bij dit alles dient u niet te vergeten dat het niet de eerste keer is dat Sison vastzit. Hij heeft in de jaren zeventig en tachtig bijna tien jaar in een Filippijnse gevangenis gezeten, waarvan lange tijd in volstrekte isolatie, de Filippijnse tegenhanger van onze beperkingen. Ik zal niet in detail treden, maar het zal u niet verbazen dat Sison toen ook is gefolterd en jarenlang als in een middeleeuwse kerker aan de muur geketend is geweest. Aan zijn verblijf in de Filippijnse gevangenis bewaart Sison dus geen prettige herinneringen. Zijn huidige detentie valt hem dan ook zeer zwaar. Sison vertelde ons dat hij zeer slecht slaapt, als hij al slaapt, en dat hij geplaagd wordt door nachtmerries, nachtmerries die wij hem eigenlijk zouden moeten besparen.
39. Ik verzoek u dus subsidiair de voorlopige hechtenis van Sison te schorsen, in afwachting van de inhoudelijke behandeling van zijn zaak en ik neem aan dat ik u niet verras met de opmerking dat ik verwacht dat deze inhoudelijke behandeling nog wel even op zich zal laten wachten; het zal maanden, zo niet jaren duren voordat deze zaak daadwerkelijk aan de rechtbank kan worden voorgelegd.